

В-к 24 Часа, 24.01.2018 г.

Владимир Каролев: Мултифондове за парите за пенсия - да има различни портфейли според възрастта и риска

Сега спестяването в лични пенсионни сметки е един вид „гащи за всеки“

Работещите пенсионери да плащат данък

Вноските за частни пенсии да са по-високи, предлага икономистът Владимир Каролев

С 3 варианта излезе социалното министерство в концепцията си за изплащането на втората пенсия от универсалните фондове - пожизнена (но не наследяема), програмирани и еднократни плащания. Бизнесът и синдикатите вече обявиха, че трябва по-голямо разнообразие. А какво е вашето мнение, г-н Каролев?

- Напълно съм съгласен с тях. Според мен не министерството, а по-широка група от експерти би трябвало да се включи в изработването на концепцията. Крайно време е да се въведат т. нар. мултифондове. Даже държави като Хърватия, която отскоро има частна пенсионна система, вече са ги въвели. В момента спестяванията в лични пенсионни сметки са един вид “гащи за всеки”. А всеки, който се е занимавал с дългосрочни инвестиции, каквито са пенсионните, знае, че в различно време от живота на един човек той

може да поема различни рискове, които носят по-висока доходност

В друг период от време, особено към пенсионната възраст, те трябва да бъдат в по-ниски инвестиции.

Сега това е невъзможно. Личните пенсионни сметки се управляват по един и същ начин както за хората на 20 г. , така и за тези като мен. Така е уредено законово, без това да е желанието на фондовете. Въвеждането на мултифондове е абсолютно задължително и е международна практика.

Пенсионната реформа стартира през 2000 г., като започна с 2% вноска от заплатата, които отиват в универсалния пенсионен фонд. Постепенно процентите стигнаха 5. Трябваше отдавна да са 7%, но преди 2 г. социалният министър по това време Ивайло Калфин спря пенсионната реформа в тази ѝ част. Тогава аз бях съветник на министъра на икономиката Божидар Лукарски, но излязох на протест пред Министерския съвет, за да се спре това ограничаване на спестяванията в лични сметки. Трябваше в две поредни години да се увеличи с по 1% вноската за пенсионния данък. Няма да спра да го наричам така, защото е точно такъв, но за благозвучност го наричат осигуровка. Това е основният проблем - вместо да се позволи на хората да спестяват повече за пенсия, се наливат повече пари в бездънната каса на НОИ.

- Ниската вноска ли е причината едва 12,4 млрд. лв. да се натрупат във фондовете за 17-годишния период? Та това е приблизително годишният разход за пенсии на НОИ!

- Две са причините. Едната е, че много бавно се стигна до 5% вноска и след това се замрази, а другата - че 17 години е много кратък цикъл, защото човек работи над 40 години. Тези 17 г. стартираха с ниска стойност на компаниите в капиталовите пазари, последва и най-голямата в световен мащаб икономическа и финансова криза от 2007-2009 г. след Голямата депресия. Това е основната причина, не е български феномен. Нищо не може да се случи с парите в личните пенсионни сметки. За разлика от парите, които даваме в НОИ - в тази система работниците сега плащат пенсията на останалите. Не се знае след 10 г., когато аз се пенсионирам, какво ще има в държавната система и каква ще е моята пенсия. Докато в частните универсални фондове мога да проверя всеки месец онлайн какво съм спестил. Като добавим към това и останалите проблеми в пенсионната система...

- Какви са тези проблеми?

- Парите за социалните и инвалидни пенсии трябва да се управляват по друг начин, включително да се спрат част от тях, защото са минали над милион - все едно България е минала през Трета световна война.

Увеличаването на инвалидните пенсии е феномен през последните 10 години. Защото хем живеем по-добре (през 2000 г. БВП на глава на населението е бил 29% от средния в ЕС, а през 2017 г. вече е 49%), хем има огромно увеличаване на инвалидните пенсии.

За всеки с малко разум, е очевидно, че има много фалшиви инвалидни пенсии. България изостава с пенсионната реформа, дори гърците направиха промени при възрастта. У нас обаче все още полицаите, военните и балерините се пенсионират прекалено рано. Това е причината средната възраст на пенсионерите в България да е 55-56 г. Все още има хора, които работят по-малко години, отколкото тези, в които ще получават пенсия. Освен това в МВР продължава да има около 50%, които никога не са хващали пистолет - *т.нар. чантаджии. Няма никаква причина те да се пенсионират толкова рано*

Ако се пенсионират по-късно, ще има повече пари за пенсионната система, включително и за тези, които останат в МВР. Ако се съкратят ненужните длъжности, също ще има повече пари за тези, които вършат реално работата. Защото аз съм съгласен, че заплатите в сектора са ниски, но една от причините да са ниски е, че има прекалено много хора там. Всъщност ранното пенсиониране и фактът, че всяка година все по-малко работещи плащат пенсията на все повече пенсиониращи се, няма как да доведе до високи пенсии в НОИ. И единственото спасение за тези, които искат да имат по-високи пенсии, е да спестяват в частни фондове. Аз лично не разчитам на никаква пенсия в НОИ.

- Според предложениния вариант хората, които са спестили най-много, ще имат пожизнена пенсия. Тя обаче няма да се наследява и ако човекът почине скоро след пенсионирането си, спестяванията му пак ще отидат за всички пенсионери. Това приемливо ли е?

- Абсолютно несправедливо! И веднага намалява стимула да се спестява в пенсионна сметка.

Един от стимулите ние да спестяваме е семейството, децата и внуците, т.е. наследниците. Ами тогава по-добре да оставя пари в кеш или недвижим имот, отколкото да спестявам в пенсионната система. А е важно да се спестява в нея. Държавите, които имат силни частни пенсионни системи - Холандия, Австралия, САЩ, Япония, имат много силно развити капиталови програми, защото участници там са именно пенсионните дружества. В България се получава малък омагьосан кръг. Каквото дадем в НОИ, се харчи веднага, освен това не стига и 50% от парите за пенсии се вземат директно от бюджета. Колкото повече хора спестяват в лични пенсионни фондове, толкова по-спокойни могат да бъдат те за бъдещето си.

- Според вас възможно ли е да има пожизнена пенсия от фондовете със 100% унаследяване?

- Абсолютно е възможно за личните пенсионни сметки, но е абсолютно невъзможно за НОИ.

- Откъде ще дойдат парите?

- Като се увеличат вноските, които плащаме. Аз съм готов да плащам 7%, обаче да бъдат така добри от НОИ да намалят вноската, която им плащаме на тях. Между другото един от митовете е, че в България били много ниски данъците. Ниски са преките, но данъкът върху труда е много висок.

Само в НОИ внасяме 20% от доходите си

Ето откъде могат да дойдат парите - с постепенно увеличение на вноските в частните фондове. Така след 10 г. ще се съберат повече пари.

Благодарение на по-добрия начин на живот и медицината живеем все повече и повече. Прочетох наскоро в една книга на Алек Рос, че в държави като България всяка година се увеличава с два месеца продължителността на живота. Ако погледнете статистиката, преди 10 г., средната продължителност е била с 2 години по-ниска от днешната. Трябва да се увеличи възрастта, на която се пенсионираме. В Германия тя вече е 67 г. и за мъже, и за жени. Когато се увеличи времето, през което работим, ще има повече приходи и в НОИ, както и в частните пенсионни фондове. Трябва да се намали ранното пенсиониране, особено в МВР. Разбира се, не може полицай да е на терен до 65 г., но може да му се предложи друга подходяща работа. Защото те и сега не спират да работят.

В Германия има и данък върху пенсията за определен брой години. В България също може да се въведе плосък данък върху пенсиите за хората, които са се пенсионирали, но продължават да работят. Работещите пенсионери трябва да продължат да плащат и здравни осигуровка. Защото масово хората се пенсионираат, а продължават да работят. Имам приятел, който се пенсионира на

47 г. от системата на МВР, без да е хващан пистолет в живота си - беше анализатор, който е много успешен в частния бизнес и си взема нелоша пенсия. Той самият казва, че това не е честно, но е продукт на системата.

- Някои експерти твърдят, че хората, които получават две пенсии - от НОИ и от частния фонд, ще вземат по-малко, отколкото тези, които се осигуряват само в НОИ. Така ли е?

- Няма такава опасност. Сметките им са бакалски - статични сметки, без да се видят динамичните ефекти. Освен това въвеждат и правилото 5 г. преди навършването на пенсионна възраст да можеш да си прехвърлиш пенсията в НОИ. Но съм убеден, че това няма да доведе до ефекта, на който се надявах. Така както не се случиха големите очаквания на Калфин преди 2 г. много българи да се прехвърлят в НОИ.